

Таким чином, модернізація навчального процесу у вищих навчальних закладах, спрямованого на підготовку фахівців в області економіки, має сприяти:

– вихованню у студентів почуття причетності до забезпечення подолання кризи економічного зростання та подолання бідності в Україні;

– зростанню людського капіталу, інтелектуального, соціально-економічного та науково-технічного потенціалу країни;

– використанню нового освітнього бізнесу, який повинен носити узагальнений, стандартизований характер щодо збереження традицій, впровадження найсучасніших наукових досягнень – у першу чергу тих, які забезпечують економічне зростання, запровадження сучасних інформаційних технологій тощо;

– відповідальність вищої школи за підготовку робочої сили нового типу, розширення перспектив мобільності спеціалістів тощо.

Все це формуватиме сприятливі передумови для підвищення якості вищої економічної освіти згідно вимог сьогодення.

Перелік посилань:

1. *Проекти концепції сталого розвитку України: можливості їх вдосконалення та застосування. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1566/>*

2. *Лазарук Г. І. Електронний підручник як засіб дистанційної освіти / Г. І. Лазарук, Н. Ф. Соломчак // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. Спец. випуск. – К. – 2003. – С. 160-163.*

3. *Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) // Освіта. – 1993. – № 44-46.*

ПРОБЛЕМНІ ВЕКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

О.В. Герасименко, канд. екон. наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

Поточні кризові явища та глобалізаційні процеси призводять до погіршення економічного стану країни, зuboжіння населення та, своєю чергою, негативно позначаються на функціонуванні закладів вищої економічної освіти. Серед можливих наслідків вищезгаданих процесів доцільно акцентувати увагу на закритті провінційних вишів, звільненні викладачів, а також на загальну втрату можливостей розвитку сфери.

У час швидкого поширення інформаційних технологій основним джерелом інноваційного розвитку вищої освіти є інтелектуалізація суспільства. Розвиток вищої освіти повинен відповідати інноваційній моделі суспільства. Проте поточна ситуація з інноваційними процесами у вищій економічній школі є незадовільною. Достатньо згадати, що відсутність належної мотивації праці науковців призводить до щорічних втрат приблизно 45-50 тис. дипломованих працівників, які можуть займатися інноваційною діяльністю, що однозначно зменшує комерційний результат від інноваційних рішень.

Інноваційний розвиток вищої економічної освіти є необхідною умовою успішного розвитку суспільства. Для інноваційного розвитку необхідна нова генерація інноваційних кадрів, здатна мислити креативно й реалізовувати інноваційні ідеї.

Отже, потрібна системна підготовка якісного кадрового потенціалу. У зв'язку із цим, С. Вовканич зазначає, що «підготовка знаннєвого працівника не обмежується отриманням базової вищої освіти лише за рахунок засвоєння стандартних програм ВНЗ. Його відмінною особливістю є участь в освоєнні і творенні знань. Переважно такі працівники, на відміну від звичних, рутинних послуг у виробничому чи управлінському процесі, надають аналітичні послуги, в основі яких створення, модифікація і синтез знань» [3, с. 11].

Тобто, сьогодні завдання вищих навчальних закладів полягає в тому, щоб створювати критичну кількість інноваційних менеджерів та інших фахівців, які зможуть продукувати інноваційні ідеї та втілювати їх у всі сфери суспільного життя. Інноваційне навчання й стимулювання творчої ініціативи в студентському середовищі суттєво підвищить конкурентний статус випускників на ринку праці й сприятиме їхній інноваційній активності. Однак сьогодні відслідковується невідповідність між бажаним інноваційним навчанням і реальною організацією навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Це зумовлено проблемами внутрішнього та зовнішнього характеру.

Проблеми внутрішнього характеру відображають специфіку функціонування вищого навчального закладу, його потенційні можливості (або гальма) переходу на інноваційний шлях розвитку. Вони є багатогранні, часто породжені суб'єктивними факторами. Основні з них:

– потреба в ефективнішій реалізації можливостей кожного вищого навчального закладу долучитися до розвитку економічних процесів в регіонах. Зокрема, через глибокий моніторинг розвитку галузей економіки вищі навчальні заклади повинні сміливіше йти на відкриття в рамках діючих спеціальностей профільних економічних спеціалізацій, що сприятиме формуванню якісного кадрового ресурсу відповідно до особливостей регіональної економіки;

– необхідність демократизувати навчальний процес, зокрема розширювати предметну компоненту варіативної частини навчальних планів, запроваджуючи в процес підготовки випускників ті дисципліни, які завдяки профільному змісту своїх навчальних програм будуть суспільно корисними та економічно доцільними в конкретному регіоні, відповідатимуть його економічній галузевій структурі й перспективам стратегічного розвитку;

– слід посилити профільний характер усіх навчальних дисциплін, формувати основні професійні компетенції випускника на базі сучасних моделей фахівця, що мають прикладну спрямованість;

– гостро постає питання вдалого вибору вищими навчальними закладами нових напрямів підготовки, які дозволили б гнучко реагувати на потреби ринку освітніх послуг, що стимулюватиме стабільний розвиток навчального закладу й сприятиме мінімізації фінансових ризиків щодо вкладення коштів у дану сферу. Доцільність відкриття нових спеціальностей та нових напрямів діяльності вищого навчального закладу освіти повинна бути обґрунтованою й базуватись на сучасних методиках моніторингу попиту на певні види освітніх послуг із врахуванням специфіки конкретного регіону.

Проблеми зовнішнього характеру зумовлені станом ринку праці, позицією працедавців тощо. Насамперед ідеться про:

– об'єктивну необхідність упорядкування існуючих ліцензійних обсягів прийому абітурієнтів на економічні спеціальності в бік розумного зменшення, виходячи з реальної потреби регіонів. Пріоритетне право на таку підготовку слід надавати вищим навчальним закладам економічного профілю;

– спільними зусиллями вищих навчальних закладів, освітнянських структур, засобів масової інформації, служб працевлаштування, працівників кадрового апарату різних інституцій, підприємств, організацій необхідно сприяти формуванню позитивного іміджу й самодостатнього статусу випускників освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», що дозволить зняти існуючу недовіру в працедавців до фахових компетенцій бакалаврів, рівень яких давно визнаний у світовій практиці підготовки кадрів, у тому числі економічного профілю;

– доцільно на державному рівні формувати суспільну думку щодо привабливості вищої освіти в Україні. Вищі навчальні заклади через інформаційні технології, авторитетну думку науки, бізнесу та інші чинники повинні докладати всіх зусиль для посилення мотивації молоді та переконувати її в необхідності здобуття вищої освіти як визначального фактора престижного працевлаштування, професійного визнання, кар'єрного росту [3, с. 14].

Вища школа повинна обирати випереджувальну стратегію розвитку, працювати на збільшення контингенту потенційних абітурієнтів, що сприятиме підвищенню конкурентного статусу вищих навчальних закладів економічного спрямування на міжнародній арені, а також забезпечить альтернативу масовому відпливу молоді через виїзд на заробітки за кордон. Перспективи розвитку вищої економічної освіти на інноваційній основі залежать від тих реформ, які регулюють цю сферу діяльності, і, як це не прикро, – від політичного вектора.

При цьому специфічною особливістю процесу реформування освіти є те, що поетапне його здійснення є практично неможливим. Реформа повинна проходити системно за усіма цільовими напрямками й відображати всі аспекти діяльності вищої школи не тільки в теперішньому часі, але й на перспективу.

На думку багатьох дослідників та практиків, «не буде повноцінною реформа без належного нормативно-правового, законодавчого і фінансового забезпечення освітнього процесу. Адже сучасне нормативно-правове і законодавче забезпечення освіти, за умови проголошення державою всіх форм власності, немислиме без визнання рівності прав і можливостей державних і приватних навчальних закладів, їх самостійності. Своєю чергою, самостійність... закладів освіти – єдино можливий шлях до істинної, а не лише декларованої демократизації навчального процесу» [1, с. 41].

Таким чином, реалізація моделі інноваційного розвитку уможливується завдяки спільним зусиллям і співпраці закладів освіти, науки, виробництва та інших інституцій, дотичних до розширення інноваційного простору. Інноваційний процес починається з формування інноваційного мислення, яке зароджується в стінах навчального закладу й продовжується вже на виробництві, де набуті у вищій економічній школі знання трансформуються в інтелектуальний актив конкретного підприємства.

Для забезпечення безперервності протікання інноваційного процесу та його високої ефективності необхідна тісна взаємодія освіти, науки та виробництва. Однак існуючі проблеми зовнішнього та внутрішнього характеру сповільнюють процеси інноваційного розвитку суспільства. На рівні вищого навчального закладу ці проблеми зумовлені недостатньою свободою у формуванні інноваційної політики у галузі освіти та організації навчально-виховного процесу, але додатково слід враховувати специфіку конкретного ВНЗ.

Перелік посилань:

1. Вовканич С.І. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєво-місткій економіці: концептуалізація понять / С.І. Вовканич, Л.К. Семів // *Регіональна економіка*. – 2007. – № 4. – С. 7-19.
2. Афтаназів І. С. Економічні аспекти реформування регіональної системи підготовки кадрів вищою школою: [монографія] / Афтаназів І. С. – Коломия: Вік, 2007. – 224 с.
3. Захарчин Р. М. Проблеми і перспективи розвитку вищої освіти на інноваційній основі / Р. М. Захарчин // *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. – 2011. – Вип. 7. – С. 13-15.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

*В.Г. Герасимчук, д-р екон. наук, професор
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Розвиток як продовження традицій. За даними служби статистики України, кількість закладів вищої освіти (ЗВО – університети, академії, інститути) у 2017/18 навчальному році у порівнянні з 1990/91 навчальним роком зросла з 149 до 289 (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях). При цьому кількість студентів зросла з 881,3 тис. до 1330,0 тис. Зрозуміло, що збільшення вдвічі кількості ЗВО відбулося за рахунок заснування приватних закладів, зорієнтованих на підготовку не інженерів, а економістів, фінансистів, юристів, психологів, соціологів та інших фахівців нетехнічного профілю. Така переорієнтація аж ніяк не сприяла підвищенню економічного зростання, конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Різко впав престиж інженера. Для «виживання» технічні інститути почали набувати статус університету за рахунок відкриття кафедр, факультетів неінженерного спрямування.

Не минули такі «реформування» й Київський політехнічний інститут, який отримав статус університету (нині – НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського») за рахунок підготовки економістів та менеджерів (факультет менеджменту та маркетингу), соціологів і юристів (факультет соціології та права), перекладачів (факультет лінгвістики). Оскільки у дослідженні йдеться про підготовку економістів та менеджерів, принагідно зазначити, що економіко-організаційна підготовка в КПІ бере початок з 14.02.1937р., з часу заснування кафедри організації виробництва та економіки промисловості. Надання знань з економіки майбутнім інженерам обмежувалося переважно викладанням коротких курсів (20-30 годин) і розробкою економіко-організаційного розділу дипломних проектів. До речі, й нині викладачі факультету менеджменту та маркетингу (ФММ) продовжують керувати економічною частиною випускових робіт студентів інженерних факультетів. Увага при цьому акцентується на вмінні інженера співставляти результати з витратами при прийнятті науково-технічних, технологічних, організаційних, економічних та управлінських рішень.

Після набуття Україною незалежності її розвиток супроводжувався докорінними змінами в економіці, які пов'язані з розривом коопераційних зв'язків з колишніми республіками СРСР, країнами Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ), реструктуризацією військово-промислового комплексу. Розкрилися можливості активізації інтеграційних процесів з країнами ЄС, виходу на нові ринки капіталу, робочої сили, фінансів. Зазначені та низка інших факторів вимагали підготовки фахівців, які могли б приймати науково-технічні, економічні та управлінські рішення в умовах глобалізації, в умовах політичної та фінансової нестабільності, підприємницького ризику та невизначеності, коливання валютного курсу, змінах податкової системи, високого рівня інфляції, розширення експортно-імпорتنих операцій. На інженерних факультетах розпочалися викладання нових дисциплін: основи підприємництва, менеджменту, маркетингу, аналіз господарської діяльності, управління проектами, бізнес-планування, бухгалтерського обліку та аудиту, основи банківської діяльності, техніко-економічне обґрунтування інженерних рішень та ін. [1].